

забезпечення безпеки населення або зумовлено особливо вагомими причинами військового характеру. Проведення таких евакуацій не може передбачати переміщення осіб, що перебувають під захистом, за межі окупованої території за винятком випадків, коли цього неможливо уникнути з матеріальних причин. Особи, яких було евакуйовано в такий спосіб, повинні бути відправлені додому відразу після припинення воєнних дій на цій території.

До висновків про те, що практика примусового переміщення та/або депортації українських дітей на тимчасово окуповані території та на територію російської федерації може становити злочин проти людяності та воєнний злочин відповідно до Римського Статуту також дійшли міжнародні експерти, задіяні в рамках реалізації Московського механізму ОБСЄ.

Подальше переміщення таких дітей в інші окуповані райони або на територію держави-окупанта є явним насильницьким переміщенням або депортацією в порушення статті 49 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни.

Частина 1 ст. 9 Конвенції передбачає, що держави-учасниці забезпечують те, щоб дитина не розлучалася з батьками всупереч їх бажанню, за винятком випадків, коли компетентні органи згідно з судовим рішенням визначають відповідно до застосованого закону і процедур, що таке розлучення необхідне в найкращих інтересах дитини. Українські діти, які були вивезені до «оздоровчих» таборів та які не поверталися через перешкоди зі сторони росії, були розлучені з батьками всупереч їх бажанню, що є свавільним втручанням. Ч. 1 ст. 16 Конвенції передбачає, що дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійснення її права на особисте і сімейне життя, недоторканість житла, таємницю кореспонденції або незаконного посягання на її честь і гідність. Українські діти, які були вивезені з тимчасово окупованих територій України, та їх батьки стали жертвами свавільного втручання в їхнє сімейне життя з боку росії.

ШУКШИН Олексій Олександрович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

КВАСНИК Ольга Віталіївна

к.пед.н., доц., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Сучасне внутрішнє і зовнішнє становище України визначається сукупністю факторів, що призводять як до загроз і ризиків поглиблення кризових явищ, так і до можливостей для виходу на магістральний шлях розвитку. В умовах модернізації соціальної політики у сфері безпеки, реформи соціального забезпечення ЗСУ стали найбільш масштабними за весь період незалежності України [6]. Це потребує створення ефективної системи соціального захисту учасників бойових дій та членів їх сімей.

Слід зазначити, що в нормативно-правових актах здебільшого вживається термін «соціальний захист», а в літературі – «соціальне забезпечення». Відповідно до ст. 46 Конституції України [4] за громадянами закріплюється право саме на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законами України.

В. Деріга розглядає соціальний захист як систему державних гарантій для реалізації прав громадян на працю і допомогу на час безробіття, підтримання життєвого рівня населення через перегляд мінімальних розмірів основних соціальних гарантій за умов зростання цін на споживчі товари і послуги; надання державної допомоги і пільг та інших видів соціальної підтримки малозабезпеченим громадянам і сім'ям, які виховують дітей; матеріальне забезпечення при досягненні пенсійного віку, тимчасової або постійної втрати працездатності, втрати годувальника [2].

Державна політика у сфері соціального захисту учасників бойових дій полягає в забезпеченні прав, гарантій і компенсацій. Формування системи задоволення певних соціальних потреб ветеранів війни враховує забезпечення їхньої адаптації та психологічної реабілітації, санаторно-курортним лікуванням, технічними та іншими засобами реабілітації, житлом, надання їм освітніх послуг, дотримання трудових прав, соціальної та професійної адаптації, пільг у сплаті певних видів послуг, пенсійного забезпечення тощо [3].

Оснoву нормативно-правового забезпечення соціального захисту учасників бойових дій становлять Конституція України, відповідні закони, укази Президента України та урядові рішення, програми обласних і місцевих органів самоврядування. Основним з-поміж них можна назвати Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», який встановлює єдину систему їх соціального та правового захисту, надаючи означеним категоріям комплекс гарантій. Протягом останніх років в дію введено також низку Законів України («Про військовий обов'язок і військову службу», «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про мобілізаційну підготовку і мобілізацію», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб», «Про ратифікацію Угоди про взаємне визнання пільг і гарантій для учасників та інвалідів Великої Вітчизняної війни, учасників бойових дій на території інших держав, сімей загиблих військовослужбовців», «Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни» тощо), Постанов Кабінету Міністрів України («Про погодження реорганізації територіальних органів Державної служби у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції», «Деякі питання соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей», «Про порядок надання пільг, передбачених Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про затвердження Порядку використання коштів передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції», «Про збільшення розмірів пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» тощо). Загалом суспільні взаємовідносини у сфері соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їхніх сімей регламентуються понад ста десяти нормативно-правовими актами.

Питання соціального захисту учасників бойових дій регламентуються Законом України «Про статус ветеранів війни та гарантій їх соціального захисту» № 45 від 22 жовтня 1993 р. (далі – Закон № 45) [1]. Закон № 45 спрямований на захист учасників бойових дій шляхом: встановлення правового статусу учасників бойових дій; забезпечення належних умов для підтримки здоров'я; надання пільг, переваг і соціальних гарантій; формування в суспільстві шанобливого ставлення до них. У Законі визначено базові права, пільги та гарантії для учасників бойових дій, але не прописано відповідні механізми та порядки реалізації цих прав, що ускладнює їх використання. Сьогодні система пільг, яка налічує їх понад 20 видів, здебільшого має компенсаторне, а не мотивувальне спрямування, не зважає на особливості сьогодення та не забезпечує гідного рівня життя ветеранів війни.

Процес поліпшення законодавчої бази з питань соціального захисту учасників бойових дій відбувається постійно: переглядаються і доповнюються окремі положення Закону № 45, розширюється перелік осіб, які мають право на статус учасника бойових дій (ветерана війни), учасника АТО (ООС) та Революції гідності, з наданням зазначеним особам відповідних пільг [5]. Протягом 2018 року було внесено 5 змін і доповнень у Закон України «Про статус ветеранів війни та гарантій їх соціального захисту» та 2 зміни в 2019 році внесено згідно із законами № 2684-VIII від 7 лютого 2019 р., ВВР, 2019, № 9, ст. 52; № 2745-VIII від 6 червня 2019 р., ВВР, 2019, № 30, ст. 119. Протягом же 2022 року кількість змін у пошуку за ключовими словами «учасники бойових дій» на офіційному сайті Верховної Ради України перевищує сто посилань.

Сукупність проаналізованих законодавчих актів і норм формує правовий механізм реалізації державної політики щодо соціального захисту учасників бойових дій. За цей час прийнято законопроекти, підзаконні нормативно-правові акти, державні програми, які фрагментарно вдосконалюють систему соціального захисту ветеранів війни.

Одним зі здобутків у сфері розбудови соціального захисту є нормативне закріплення загальних процедур організації соціального захисту учасників бойових дій та членів їх сімей щодо: прав і свобод, пільг і соціальних гарантій, спрощення процедур отримання статусу учасника бойових дій, покращення грошового та медичного забезпечення. Незважаючи на досягнення, актуальними залишаються багато законодавчо неврегульованих питань, а саме: захист прав сімей загиблих ветеранів війни, деякі питання щодо надання статусу ветерана війни – учасника бойових дій, реформування системи пільг, створення страхового механізму, запровадження стандартів соціальних послуг та порядків їх надання, адаптація та реабілітація тощо.

Список джерел інформації

1. Архів офіційного сайту Міністерства у справах ветеранів України. URL : <https://mva.gov.ua/ua>
2. Дерєга В.В., Багмет М.О. Шляхи вдосконалення системи соціального захисту в Україні: політологічний аналіз. Сучасна українська політика: політики і політологи про неї. Київ, Миколаїв : Вид-во «Український центр політичного менеджменту», 2009. Вип. 17. С. 250-258.
3. Кондратенко О. Загальні засади нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері соціального захисту учасників АТО та членів їх сімей. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2015. № 4. С. 113-120. (Серія : «Державне управління»).

4. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. К. : Міністерство юстиції України, 2010. 124 с.

5. Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо посилення соціального захисту учасників антитерористичної операції, учасників Революції Гідності та членів сімей загиблих таких осіб № 2203-VIII від 14 листопада 2017 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2203-19>

6. Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2017 році : щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. URL : <http://www.president.gov.ua/news/poslannya-prezidenta-ukrayini-do-verhovnoyi-radi-ukrayini-pr-43086>

ЯРОШЕНКО Дар'я Сергіївна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків);

ГРИБКО Ольга Владиславівна

к.держ.упр., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Інформаційна безпека є актуальною темою в сучасному світі, оскільки інформація та інформаційні технології все більше визначають розвиток суспільства та слугують новими джерелами як національної могутності, так і загроз національній безпеці. Інформаційна безпека є важливою складовою національної безпеки, оскільки від неї залежить ефективність публічного управління, захист національних інтересів, збереження конфіденційної інформації та багато іншого.

Поняття та зміст інформаційної безпеки є важливими для розуміння проблем, пов'язаних з захистом інформації від небажаних наслідків її використання. Інформаційна безпека включає в себе такі аспекти, як захист інформації від несанкціонованого доступу, збереження конфіденційності та цілісності інформації, захист від шкідливих програм та вірусів, захист від кібератак, захист від шахрайства та інших видів кіберзлочинності [1].

Нормативно-правове забезпечення цієї сфери розпочалось з прийняттям у 1991 р. Закону України «Про інформацію» [2], який, зазнавши суттєвих змін, що були спрямовані на створення належної правової бази для формування та реалізації державної інформаційної політики, зміцнення інформаційної безпеки, удосконалення механізмів контролю за дотриманням законності, залишався системоутворюючим для галузі інформаційного права. На основі положень цього закону було прийнято цілу низку законів, що стосувались безпосередньо інформаційної безпеки, зокрема це Закони України: про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні, про науково-технічну інформацію, про телебачення і радіомовлення, про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних та в автоматизованих системах, про Національну програму інформатизації, про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і